

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2016.gada 18.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L.Vīnkalna, tiesneses K.Krastiņa un A.Zariņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Europark Latvia” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2014.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.6-pk atcelšanu, sakarā ar SIA „Europark Latvia” apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 15.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Patērētāju tiesību aizsardzības centra (turpmāk – PTAC) 2014.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.6-pk (turpmāk – Lēmums) SIA „Europark Latvia” (turpmāk – pieteicēja): 1) uzlikts pienākums nekavējoties izbeigt negodīgu (agresīvu) komercpraksi, kas izpaužas kā riteņu bloķētāju uzstādīšana automašīnām; 2) nekavējoties pārtraukt pildīt par netaisnīgu atzīto patērētājiem piedāvāto pieteicējas autostāvvietu lietošanas noteikumu, kas paredz pieteicējas tiesības uzstādīt riteņu bloķētājus automašīnām, kuras novietotas pieteicējas autostāvvietās; 3) divu mēnešu laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozīt par netaisnīgu atzīto patērētājiem piedāvāto pieteicējas autostāvvietu lietošanas noteikumu, kas paredz pieteicējas tiesības uzstādīt riteņu bloķētājus automašīnām, kuras novietotas pieteicējas autostāvvietās; 4) uzdots iesniegt PTAC informāciju/pierādījumus par šā lēmuma 3.punktā pieteicējai uzliktā tiesiskā pienākuma izpildi piecu dienu laikā no tā izpildes, iesniedzot pārstrādāto autostāvvietas lietošanas noteikumu projektu. Lēmums pamatots šādi.

[1.1] 2012.gada 30.augustā PTAC ierosināja administratīvo lietu par pieteicējas komercpraksi, tai maksas autostāvvietas pakalpojumu sniegšanas ietvaros piemērojot noteiktu sankciju – uzstādot riteņu bloķētāju iekārtu. Pieteicēja 2012.gada 18.decembra vēstulē Nr.1-270/18.12.12 un 2013.gada 14.janvāra vēstulē Nr.1-25/12.01.13 apņēmas veikt labojumus tās autostāvvietas lietošanas noteikumos (turpmāk – Noteikumi) līdz 2013.gada 31.decembrim, kā arī apņēmas neizlietot aizturējuma tiesības. Ar PTAC 2013.gada 21.februāra vēstuli Nr.21-06/1320-K-151 pieteicēja informēta, ka administratīvā lieta pret to izbeigta.

2014.gada 8.janvārī PTAC konstatēja, ka pieteicēja nepilda rakstveida apņemšanos daļā par Noteikumu labošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[1.2] No Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 1.panta pirmās daļas 1. un 2.punkta izriet, ka pieteicējas veiktā darbība, piemērojot noteiktu soda sankciju (tas ir, uzstādot riteņu bloķētāju iekārtu), ir komercprakse, jo attiecīgā darbība ir tieši saistīta ar autostāvvietas pakalpojumu sniegšanu patērētājiem, un attiecīgi – šī komercprakse ir vērtējama no vidusmēra patērētāja uztveres un rīcības viedokļa.

Konkrētajā gadījumā vidusmēra patērētāju raksturo tādu patērētāju kopums, kas pārvietošanās nolūkos izmanto transportlīdzekļus un to novietošanai izmanto vai varētu izmantot autostāvvietu pakalpojumus.

[1.3] Atbilstoši Noteikumu 8.punktam ilgstošu, atkārtotu, rupju vai ļaunprātīgu Noteikumu pārkāpumu gadījumos automašīnai, pamatojoties uz tiesību aktos paredzētajām aizturējuma tiesībām, var tikt uzstādīts riteņu bloķētājs.

Aizturējuma tiesības var tikt piemērotas tikai Civillikuma 1734. un tā turpmākajos pantos noteiktajos gadījumos. PTAC ieskatā starp pieteicēju un patērētājiem, kuri noslēdz ar pieteicēju līgumu par autostāvvietas izmantošanu, neveidojas ne nekustamā īpašuma nomas, ne īres tiesiskās attiecības Civillikuma normu izpratnē. Patērētājs iegūst tiesības tikai īslaicīgi novietot transportlīdzekli noteiktā vai visbiežāk nenoteiktā autostāvvietas daļā.

Tādējādi nav pieļaujama riteņu bloķēšanas iekārtu izmantošana, atsaucoties uz Civillikuma 1733. un tā turpmākajos pantos noteiktajām aizturējuma tiesībām. Šīm attiecībām piemērojamas vispārīgās saistību tiesību normas, izņemot regulējumu attiecībā uz glabājuma līgumu.

[1.4] Noteikumu 8.punkts satur netaisnīgus līguma noteikumus, jo tas, pretēji labticīguma prasībām, rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Tādējādi, ja pieteicēja saskaņā ar Noteikumu 8.punktu izmanto riteņu bloķēšanas iekārtu, nenotņemot to līdz brīdim, kamēr patērētājs nav veicis izrakstītajā soda kvītī norādītās naudas summas apmaksu, patērētājam tiek radīti zaudējumi.

Atbilstoši Civillikuma 1770., 1773. un 1775.pantam katrs zaudējums, kas nav nejaušs, ir jāatdzina.

[1.5] Piemērojot Noteikumu 8.punktu, pieteicēja īsteno agresīvu un negodīgu komercpraksi atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 12.panta pirmajai daļai un 4.panta otrās daļas 3.punktam, jo konkrētā darbība ir atzīstama

par nesamērīgas ietekmes/piespiedu līdzekļu un draudu izmantošanu, tostarp draudot veikt pretiesiskas darbības (nepamatota aizturējuma tiesību izmantošana) gadījumā, ja patērētājs nesamaksās par pakalpojumu. Tādējādi patērētājs tiek pakļauts spiedienam, kas var negatīvi ietekmēt vidusmēra patērētāja rīcības brīvību attiecībā uz pakalpojumu, un tā rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par pakalpojuma saņemšanu un soda naudas samaksu, kādu viņš citādi nepieņemtu. Nesamērīga ietekme šajā gadījumā izpaužas tajā, ka patērētājam, neveicot samaksu par autostāvvietas izmantošanu, netiek dota izvēles brīvība – ja soda nauda netiek samaksāta uzreiz, patērētājs ir spiests izmantot autostāvvietu ilgāk, turklāt tiek ierobežotas patērētāja tiesības lietot savu mantu. Riteņu bloķētāju izmantošana kopsakarā ar līgumsoda pieprasīšanu ir darbības, kas arī ir vērtējamas kā nesamērīgas ietekmes izmantošana.

[1.6] Pieteicējas autostāvvietās izvietotajos Noteikumos norādītais, ka riteņu bloķētāji var tikt izmantoti Noteikumu pārkāpšanas gadījumā, nenovērš pieteicējas īstenotās komercprakses agresīvo raksturu, draudot ar pretiesiskām darbībām. Pieteicējas īstenoto komercpraksi nevar attaisnot ar grūtībām autostāvvietas pakalpojumu sniegšanā, jo normatīvie akti šādos gadījumos neparedz izņēmuma tiesības.

[2] 2014.gada 8.maijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots šādi.

[2.1] Pieteicējas autostāvvietas ir apzīmētas ar Ministru kabineta 2004.gada 26.jūnija noteikumu Nr.571 „Ceļu satiksmes noteikumi” (turpmāk – Ceļu satiksmes noteikumi) 5.pielikumā ietvertu ceļa zīmi Nr.533 „Maksas stāvvietā”, kā arī autostāvvietā redzamā vietā ir novietoti Noteikumi. Tādējādi, autostāvvietas lietotājam novietojot automašīnu pieteicējas autostāvvietā, ar konkludentām darbībām tiek noslēgts līgums, automašīnas lietotājam piekļūstot pieteicējas noteiktajai maksai, kā arī akceptējot Noteikumus.

[2.2] Starp pieteicēju un autostāvvietas lietotājiem noslēgtais līgums atbilst īres līgumam, un to starpā pastāv īres tiesiskās attiecības.

Par īres līguma priekšmetu pieteicēja norāda, ka tās autostāvvietās automašīnas lietotājs var brīvi izvēlēties katru īrei piedāvāto stāvvietu, kurām ir skaidri iezīmētas robežas, un atbilstoši Civillikuma 2130.pantam to netraucēti lietot visā līguma darbības laikā. Automašīnas lietotājs šo autostāvvietu neiegūst valdījumā un nevar ar to brīvi rīkoties. Savukārt pieteicēja nodrošina, ka trešās personas respektē īrnieka lietošanas tiesības un garantē autostāvvietas netraucētu lietošanu. Civillikums neaprobežo īres tiesiskās attiecības ar kādiem termiņiem.

Par īres maksu pieteicēja norāda, ka atbilstoši Civillikuma 2141.pantam īrniekam ir jāmaksā īres maksa. Pieteicējas rīcība, uzliekot automašīnai riteņu bloķētājus, ir veids, kādā tā atbilstoši Civillikuma 1736.pantam izlieto saistību tiesību aizsardzību – aizturējuma tiesības. Pieteicēja aizturējuma tiesības izlieto attiecībā uz priekšmetu, kas ir novietots īres objektā un kas attiecīgi ir nonācis tās varā tiesīgā kārtā. Minētās tiesības pieteicēja izmanto tikai ārkārtas gadījumos un samērīgi aizskāruma apjomam un raksturam (tas ir, pieteicējai konstatējot ilgstošu, rupju vai atkārtotu līguma pārkāpumu). Riteņu bloķētāji tiek pielietoti tikai tad, kad pieteicējas tiesisko interešu aizsardzība tiesas ceļā ir apgrūtināta.

[2.3] PTAC ir pārkāpis vienlīdzības principu, jo vienlaikus par tiesiskiem atzīst citus aizturējuma tiesību izlietošanas veidus – paceļamo barjeru, vārtu, sarga vai citu šķēršļu, kas neļauj brīvi izbraukt no autostāvvietas, piemērošanu.

[2.4] Pieteicējas pielietoto aizturējuma tiesību mērķis nav līguma darbības piespiedu pagarināšana, bet gan saistību izpilde. Ievērojot to, ka pieteicējas rīcība, izlietojot aizturējuma tiesības, ir tiesiska, pieteicēja nepiekrīt, ka tā draud patērētājiem ar pretiesisku darbību veikšanu.

[2.5] Pārsvārā līgums par autostāvvietas lietošanu tiek noslēgts starp komersantiem, un tāpēc nevar tikt piemērots Patērētāju tiesību aizsardzības likums. Šādos gadījumos ir piemērojams Komerclikuma 399.pants.

[2.6] Administratīvās lietas ierosināšanas brīdī 2012.gadā Negodīgas komercprakses aizlieguma likums agresīvas komercprakses jēdzienu attiecināja tikai uz komersanta rīcību un darbībām pirms līguma noslēgšanas, kas ir vērstas uz patērētāja piespiešanu noslēgt līgumu. Pieteicēja izmantoja riteņu bloķētājus pēc līguma noslēgšanas. Grozījumi minētajā likumā stājās spēkā tikai 2014.gada 3.aprīlī (tas ir, sešas dienas pirms Lēmuma pieņemšanas).

PTAC ir pārkāpis tiesiskuma, demokrātiskas iekārtas un samērīguma principus.

[3] Paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai PTAC norāda, ka pieteikums ir noraidāms, pamatojoties uz Lēmumā ietvertajiem apsvērumiem. Papildus norāda, ka kopš Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma stāšanās spēkā 2008.gada 1.janvārī minētā likuma noteikumi, nodrošinot Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 11.maija Direktīvas 2005/29/EK, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Padomes Regulu (EK) Nr.2006/2004 („Negodīgas komercprakses direktīva”) 3.panta 1.punkta prasības, ir bijuši attiecināmi un piemērojami attiecībā uz komercpraksi, kas tiek īstenota pirms līguma slēgšanas, līguma noslēgšanas brīdī un pēc līguma noslēgšanas.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 15.septembra spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots šādi.

[4.1] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta septītā daļa noteic, ja komercprakses īstenotājs saskaņā ar šā panta ceturtās daļas 2.punktu rakstveidā apņemas noteiktā termiņā novērst konstatēto pārkāpumu, uzraudzības iestāde nepieņem šā panta astotajā daļā minētos lēmumus. Parakstot rakstveida apņemšanos, komercprakses īstenotājs ir atzinis savu vainu konstatētajā pārkāpumā. Ja apņemšanās netiek pildīta, uzraudzības iestāde ir tiesīga pieņemt vienu vai vairākus

šā panta astotajā daļā minētos lēmumus un komercprakses īstenotājs ir saucams pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības.

Pieteicēja bija apņēmusies no 2012.gada 18.decembra nepiemērot riteņu bloķētājus un attiecīgā veidā veikt labojumus Noteikumos (*lietas 68. un 70.lapa*). Minēto apņemšanos pieteicēja neizpildīja, jo Noteikumi joprojām noteica pieteicējas tiesības piemērot aizturējuma tiesības, izmantojot riteņu bloķētājus (*lietas 136.lapa*).

Tā kā PTAC iepriekš bija konstatējis negodīgu komercpraksi pieteicējas rīcībā, tas bija tiesīgs pieņemt kādu no Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta astotajā daļā minētajiem lēmumiem.

PTAC uzlika pieteicējai pienākumu: 1) nekavējoties izbeigt negodīgu (agresīvu) komercpraksi, kas izpaužas kā riteņu bloķētāju uzstādīšana automašīnām; 2) nekavējoties pārtraukt pildīt par netaisnīgu atzīto patērētājiem piedāvāto pieteicējas autostāvvietu lietošanas noteikumu, kas paredz pieteicējas tiesības uzstādīt riteņu bloķētājus automašīnām, kuras novietotas pieteicējas autostāvvietās; 3) divu mēnešu laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozīt par netaisnīgu atzīto patērētājiem piedāvāto pieteicējas autostāvvietu lietošanas noteikumu, kas paredz pieteicējas tiesības uzstādīt riteņu bloķētājus automašīnām, kuras novietotas pieteicējas autostāvvietās; 4) uzdeva pieteicējai iesniegt PTAC informāciju/pierādījumus par šā lēmuma 3.punktā pieteicējai uzliktā tiesiskā pienākuma izpildi piecu dienu laikā no tā izpildes, iesniedzot pārstrādāto autostāvvietas lietošanas noteikumu projektu.

[4.2] Atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 1.panta pirmās daļas 2.punktam komercprakse citastarp ir arī darbība (uzvedība, apgalvojums, komerciāla saziņa, tirgvedība) vai bezdarbība (noklusējums), kas tieši saistīta ar pakalpojuma sniegšanu patērētājam. Saskaņā ar minētā panta pirmās daļas 1.punktu komercprakses īstenotājs ir jebkura fiziskā vai juridiskā persona, kas savas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros īsteno komercpraksi, kā arī jebkura cita fiziskā vai juridiskā persona, kas rīkojas komercprakses īstenotāja vārdā vai uzdevumā.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 3.punkts noteic, ka patērētājs ir fiziskā persona, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties vai izmantot preci vai pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību. Minētā panta 2.punkts noteic, ka pakalpojums ir personas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros par atlīdzību vai bez tās izpildīts patērētāja pasūtījums vai tāda ar patērētāju noslēgta līguma pildīšana, saskaņā ar kuru tiek iznomāta kāda lieta, uzlabota vai pārveidota esoša lieta vai tās īpašības, vai veikts darbs, vai gūts nematerializēts darba rezultāts.

Lietā būtisks ir apstāklis, ka starp pieteicēju un personu, kura novieto pieteicējas maksas autostāvvietā savu transportlīdzekli, pastāv pakalpojuma sniedzēja un patērētāja savstarpējās attiecības. Tāpēc lietā ir jāpārbauda, pirmkārt, vai pieteicēja ir atzīstama par pakalpojuma sniedzēju un, otrkārt, vai pieteicēja, sniedzot pakalpojumus, ir īstenojusi negodīgu komercpraksi, nostādot patērētāju nevienlīdzīgā un neaizsargātā stāvoklī iepretim sev.

[4.3] Izvērtējot lietas materiālus un publiski pieejamo informāciju (<http://www.europark.lv/lv/autostavvieta7icH329>), tiesai nav radušās šaubas par to, ka pieteicējas darbība, nodrošinot maksas autostāvvietas, ir tās saimnieciskā darbība. Uz minēto nešaubīgi norāda pieteicējas interneta vietnē iekļautā informācija par tās piedāvātajām autostāvvietām un to izmantošanas izmaksām.

Tiesa konstatējusi, ka pieteicējas attiecības ar tās autostāvvietās novietoto transportlīdzekļu vadītājiem atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 2.punktam ir pakalpojuma sniedzēja un patērētāja attiecības. Uz priekšapmaksas pakalpojuma esību norāda arī pati pieteicēja Noteikumos.

Līdz ar to pakalpojuma sniegšana, pārkaļpojot Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā noteikto, ir atzīstama par negodīgu komercpraksi.

[4.4] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta otrā daļa noteic, ka komercprakse ir negodīga, ja iestājies vismaz viens no šādiem nosacījumiem: 1) tā neatbilst profesionālajai rūpībai un būtiski negatīvi ietekmē vai var būtiski negatīvi ietekmēt tāda vidusmēra patērētāja vai tādas patērētāju grupas vidusmēra pārstāvja ekonomisko rīcību attiecībā uz preci vai pakalpojumu, kam šī komercprakse adresēta vai ko tā skar; 2) tā ir maldinoša; 3) tā ir agresīva.

PTAC pieteicējas rīcību, uzliekot transportlīdzekļiem riteņu bloķētājus, ir atzinis par agresīvu komercpraksi.

Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 12.panta pirmo daļu komercpraksi uzskata par agresīvu, ja, ņemot vērā visas tās īpatnības un visus apstākļus – neatlaidīgas darbības, piespiešanu, tostarp fiziska spēka vai nesamērīgas ietekmes izmantošanu, tā būtiski ietekmē vai var būtiski ietekmēt vidusmēra patērētāja izvēles vai rīcības brīvību attiecībā uz preci vai pakalpojumu un rezultātā patērētājs pieņem vai var pieņemt tādu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu, kādu citādi nebūtu pieņēmis.

Kā izriet no Noteikumiem, patērētāju novietotajiem transportlīdzekļiem par minēto noteikumu neievērošanu, pamatojoties uz aizturējuma tiesībām, var tikt uzstādīti riteņu bloķētāji. Tādējādi patērētājam ir liegta iespēja atstāt konkrēto autostāvvietu un izmatot patērētāja lietošanā esošo transportlīdzekli. Kā izriet no Noteikumiem, riteņu bloķētājus pieteicēja noņem katru dienu no plkst.9⁰⁰ līdz 20⁰⁰ 30 minūšu laikā pēc pieteikuma saņemšanas un pēc tam, kad ir samaksāta noteikumos noteiktā soda nauda, kas ir 25 euro. Tas nozīmē, ka laika periodā no plkst.20⁰⁰ līdz 9⁰⁰, ja transportlīdzeklī ir uzstādīts riteņu bloķētājs, patērētājam vispār ir liegta iespēja izmantot savu transportlīdzekli un atstāt autostāvvietu.

Tiesa secinājusi, ka Noteikumi atbilst agresīvas komercprakses definīcijai. Tiesas ieskatā Noteikumos noteiktais piespiešanas mehānisms nav samērīgs.

Svešas lietas aizturējuma tiesība ir izņēmuma gadījums no vispārējā principa, pēc kura jebkuri konflikti ir atrisināmi tiesas ceļā (*Civillikuma komentāri, Saistību tiesības; Torgāns K.; R.: Mans īpašums, 2000, 224.lpp*). Tiesa norādījusi, ka aizturējuma tiesība pati par sevi var būt ar proporcionāli negatīvāku ietekmi uz personu, nekā nodarītais vai iespējamais kaitējums aizturējuma tiesības izmantotājam.

Aizturējuma tiesības piemērošana pakalpojuma sniedzēja un patērētāja attiecībās nav pieļaujama, jo pārkāpj Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3.panta 2.punktā noteikto līgumslēdzēju pušu vienlīdzības principu. Līdz ar to nav attaisnojams Noteikumos pieteicējas iekļautais nosacījums, ka aizturējuma tiesības var tikt izmantotas ilgstošu, atkārtotu, rupju vai ļaunprātīgu minēto noteikumu pārkāpumu gadījumos, pat ja pieteicējas ieskatā tai būs apgrūtināta iespēja saņemt pieteicējai pienākošos sniegtā pakalpojuma maksu.

[4.5] Tiesas ieskatā ir noraidāms pieteicējas arguments par to, ka līgums par autostāvvietas lietošanu pārsvarā tiek noslēgts starp komersantiem, tādējādi Patērētāju tiesību aizsardzības likums neesot piemērojams.

Tā kā Noteikumos nav nošķirta to attiecināmība uz fizisku vai juridisku personu, tad tie tiklab attiecas kā uz juridisku, tā uz fizisku personu. Tā kā autostāvvietas izmantošanas pakalpojumu var izvēlēties izmantot fiziska persona, tad noteikumiem jāatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasībām, lai gan autostāvvietu var izmantot arī juridiskas personas.

[4.6] Pieteicēja norāda, ka administratīvās lietas ierosināšanas brīdī 2012.gadā Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā agresīvas komercprakses jēdziens tika attiecināts tikai uz komersanta rīcību un darbībām pirms līguma noslēgšanas, kas vērstas uz patērētāja piespiešanu noslēgt līgumu, bet pieteicēja izmantoja riteņu bloķētājus pēc līguma ar patērētāju noslēgšanas.

Tiesa piekritusi PTAC argumentiem, ka kopš Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma spēkā stāšanās 2008.gada 1.janvārī minētā likuma noteikumi bija attiecināmi un piemērojami uz komercpraksi, kas tiek īstenota pirms līguma slēgšanas, līguma slēgšanas brīdī un pēc līguma noslēgšanas.

Negodīgas komercprakses aizlieguma likums pieņemts, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 11.maijā izdoto direktīvu Nr.2005/29/EK, iekļaujot tiesību normas, kas izriet no šīs direktīvas. Direktīvas Nr.2005/29/EK 3.panta 1.punkts noteic, ka tā attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem, kā izklāstīts 5.pantā, pirms komercdarījuma, kas attiecas uz kādu produktu, pēc tā un tā laikā.

Secināms, ka, stājoties spēkā Negodīgas komercprakses aizlieguma likumam, šā normatīvā akta noteikumos tika iekļauti minētās direktīvas nosacījumi un jau sākotnēji bija piemērojami komersanta veiktajai komercpraksi gan pirms līguma ar patērētāju noslēgšanas, gan līguma noslēgšanas brīdī, gan pēc līguma noslēgšanas, līdz ar to pieteicējas arguments, ka agresīvas komercprakses jēdziens ir attiecināms tikai uz rīcību pirms līguma ar patērētāju noslēgšanas, ir nepamatots. Šāds uzskats būtu pretējs arī Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma mērķim nodrošināt patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzību, aizliedzot komercpraksi īstenotājiem izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem.

2014.gada 3.aprīlī ir pieņemti grozījumi Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā, papildinot likuma 3.panta otro daļu un nosakot, ka Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma noteikumi ir attiecināmi uz komercpraksi, kas tiek īstenota attiecībā uz patērētāju pirms līguma noslēgšanas, līguma slēgšanas laikā, kā arī pēc līguma noslēgšanas, tādā veidā novēršot praksē iespējamās neskaidrības attiecībā uz Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma piemērošanu uz komercpraksi, kas tiek īstenota līguma slēgšanas laikā un pēc līguma noslēgšanas (*sk. likumprojekta Grozījumi Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojuma (anotācijas) I daļas 4.punktu*). Ņemot vērā likumprojekta anotācijas tekstu, secināms, ka likuma grozījumi tika veikti ar mērķi precizēt tiesisko regulējumu, skaidrāk izsakot jau iepriekš likumdevēja pausto gribu.

Tādējādi, tulkojot Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 3.panta otro daļu un 12.panta pirmo daļu teleoloģiski, vēsturiski un sistēmiski, secināms, ka arī Lēmuma izdošanas brīdī negodīgās (agresīvas) komercprakses jēdziens bija piemērojams un attiecināms uz komersanta darbībām līguma noslēgšanas laikā un līguma darbības laikā.

[5] Pieteicēja par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 15.septembra spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota šādi.

[5.1] PTAC un tiesas secinājumi par pieteicējas komercprakses raksturu ir balstīti uz tādu personu uztveres un rīcības modeli, kuras *a priori* ir kā potenciālas, tā reālas normatīvo aktu (arī tiesiska līguma) ignorētājas. Pieteicēja uzskata, ka vidusmēra patērētāji, no kuru uztveres un rīcības viedokļa būtu taisnīgi un tiesiski vērtēt pieteicējas komercpraksi, ir tādi patērētāji, kuri ar pieteicēju noslēgto līgumu pilda godprātīgi un labā ticībā, kā to no darījumu partneriem prasa Civillikums. No Patērētāju tiesību aizsardzības likuma un Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma mērķa izriet, ka tiesisko aizsardzību patērētāju tiesību aizsardzības jomā bauda tikai labticīgi un godprātīgi patērētāji. Tiem patērētājiem, kuri darījumā ar pieteicēju ir rīkojušies pretēji minētajam, tiesiskā aizsardzība nemaz nav piešķirama.

[5.2] Tiesa bez ievēribas atstājusi patērētāja un pakalpojuma sniedzēja attiecības radošo apstākli – pakalpojumu, kā arī pēc būtības nav izzinājusi konkrēto apspriežamo komercpraksi – autostāvvietu pakalpojumu sniegšanas – raksturojošos apstākļus. Ne Patērētāju tiesību aizsardzības likums, ne Negodīgas komercprakses aizlieguma likums nesatur komercpraksi raksturojošos noteikumus, un tajos ietvertie noteikumi nevar tikt izmantoti komercprakses atzīšanai par negodīgu. Tiesa secinājumus ir izdarījusi, nepietiekami iedziļinoties īres līgumisko attiecību saturā, tostarp Civillikuma 2112. un 2124.pantā noteiktajā. Pieteicējas ieskatā ir jāņem vērā no īres tiesiskajām attiecībām izrietošs apsvērums, ka īres attiecībās, pastāvot īpašiem, no likuma izrietošiem nosacījumiem, savu, no īres līguma izrietošo prasījumu nodrošināšanai, izīrētājs (tas ir, pieteicēja) ir tiesīgs pielietot aizturējuma tiesības (Civillikuma 1734., 1736.pants). Pazīme, ko PTAC un tiesa ir uzskatījušas par tādu, kas pieteicējas komercpraksi piešķir agresīvas komercprakses raksturu, ir vērtējama vienīgi kā tiesisks, no Civillikuma izrietošs pieteicējas komercpraksi raksturojošs elements. Attiecīgi arī visas pazīmes, kuras Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā ir definētas kā agresīvas komercprakses pazīmes, ir vērtējamas kā samērīgas un tiesiskas,

jo tās ir vērstas uz pieteicējas tiesisko interešu prettiesiska aizskāruma novēršanu un tā seku mazināšanu Civillikuma izpratnē.

[5.3] Pieteicēja nenoliedz, ka rakstveidā piekrita izdarīt izmaiņas Noteikumos, tomēr minētās apņemšanās vienīgais mērķis bija izņemt no to regulējuma komersantus, lai nodrošinātu skaidrību jautājumā par to, kādas tiesiskās attiecības tiek pakļautas Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (kas attiecībā uz komersantiem nav piemērojams) kontrolei. Pieteicēja, izvērtējot, kā paustā apņemšanās būtu izpildāma, secināja, ka faktiski izdarīt grozījumus Noteikumos nav nepieciešams. Vienlaikus tika konstatēts, ka šīs apņemšanās izpildes nolūkā svarīga ir Noteikumu piemērošanas prakse, kas arī attiecībās ar komersantiem konsekventi ir realizēta, rīkojoties stingrā saskaņā ar Komerclikumā (tostarp 399.pantā) ietverto procesuālo kārtību.

[6] Paskaidrojumos Administratīvajai apgabaltiesai PTAC norāda, ka apelācijas sūdzība ir noraidāma, jo spriedums ir tiesisks un pamatots, papildus minot šādus apsvērumus.

[6.1] Par vidusmēra patērētāju, kura rīcība tiek vai varētu tikt negatīvi ietekmēta ar pieteicējas īstenoto negodīgo komercpraksi, ir uzskatāms tāds patērētājs, kuram īslaicīgas automašīnas novietošanas nolūkos pilsētas apstākļos, tostarp pilsētas ielu malās, iebrauktuvēs un namu pagalmos, ir nepieciešams izmantot autostāvvietas pakalpojumu, noslēdzot līgumu ar konkludentām darbībām, klāt neesot pakalpojuma sniedzējam un apmaksu veicot, izmantojot šim nolūkam paredzētas ierīces.

Ar Lēmumu noteiktais pilnībā atbilst Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 2.pantā un Negodīgas komercprakses direktīvas 1.pantā noteiktajam mērķim. Pieteicējas komercprakses pārkāpums ir konstatēts, ņemot vērā Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta otrās daļas 3.punktā un 12.panta pirmajā un otrajā daļā minētās komercprakses pārkāpuma sastāva objektīvās puses pazīmes, kā arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 5.panta otrās daļas 5.punktā un 6.panta trešās daļas 1.punktā norādītās pazīmes, kas tiesiskajās attiecībās ar patērētājiem raksturo netaisnīgus līguma noteikumus. Lēmums ir vērst uz patērētāju kolektīvo ekonomisko interešu aizsardzību un tajā noteiktais tiesiskais pienākums ir paredzēts, lai novērstu esošu un iespējamu patērētāju tiesisko interešu aizskārumu. Savukārt pieteicējas argumenti par negodprātīgu pakalpojuma izmantošanu vai nesamērīgu tās komercdarbības ierobežošanu, kas citastarp ir vērsti nevis uz patērētāju, bet gan uz pieteicējas kā pakalpojuma sniedzējas interešu aizsardzību, nav uzskatāmi par attaisnojošiem negodīgas komercprakses īstenošanai pret patērētājiem.

Pieteicēja konkrētās komercprakses ietvaros ir noteikusi sev vienpusējas tiesības lemt par automašīnu riteņu bloķētāju izmantošanu attiecībā pret ikvienu patērētāju, ko tā uzskata vai varētu uzskatīt par negodprātīgu pieteicējas sniegto pakalpojumu saņēmēju. PTAC ieskatā automašīnu riteņu bloķētāju izmantošana ir uzskatāma par nesamērīgu un patērētājiem rada vai var radīt būtiskas negatīvas materiālas un nemateriālas sekas, bet vērtējums par negodprātīgu un/vai līguma noteikumiem neatbilstošu pakalpojumu izmantošanu katrā konkrētajā gadījumā ir vērtējams un pierādāms, ņemot vērā civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus, kā arī minētā vērtējuma veikšana un no tā izrietošās sekas tiesiskajās attiecībās ar patērētājiem nevar tikt noteiktas kā vienpusējas pieteicējas tiesības.

[6.2] Pieteicējas sniegtie īstermiņa autostāvvietas pakalpojumi, ņemot vērā vidusmēra patērētāja uztveri un pieredzi līdzīgu pakalpojumu sniegšanas jomā, nav uzskatāmi ne par nekustamā īpašuma īri, ne par tā nomu un šo pakalpojumu izmantošanas gadījumos nav pamatoti sagaidāms, ka vidusmēra patērētājs rēķinās vai tam būtu jārēķinās ar tādu ārkārtas individuālo privāttiesiskās aizsardzības līdzekli kā aizturējuma tiesības. Vienlaicīgi pat, ja pieteicējas un patērētāja starpā tiktu konstatētas nekustamā īpašuma īres tiesiskās attiecības, līguma noteikumos paredzēto aizturējuma tiesību piemērošana tiesiskajās attiecībās ar patērētājiem, ņemot vērā pakalpojuma raksturu, tā maksu un iespējamus zaudējumus, kas varētu rasties pieteicējai neapmaksāta autostāvvietas pakalpojuma izmantošanas gadījumā, ir uzskatāma par nesamērīgu rīcību.

Patērētāju interesēm neatbilstošo un labticīguma un profesionālās rūpības viedoklim pretējo pieteicējas nostāju tiesiskajās attiecībās ar patērētājiem raksturo Noteikumu (8., 11.punkts) saturs, saskaņā ar kuriem, atsaucoties uz nomas līgumu un ar to saistītajām aizturējuma tiesībām, pieteicēja ir paredzējusi sev tiesības aizturēt citām personām piederošu mantu (automašīnu), vienlaicīgi, pretēji Civillikuma 1739.pantam, atsakoties no jebkādas atbildības par to.

[6.3] Lēmums ir vērst uz patērētāju ekonomisko interešu aizsardzību un tajā minētais nav saistāms ar tādu personu interešu aizsardzību, kuras nav uzskatāmas par patērētājiem. Pieteicēja Noteikumus vienlaicīgi un vienādā veidā piedāvā ikvienai personai, kura izmanto vai vēlas izmantot attiecīgo autostāvvietu automašīnas novietošanai. Tādējādi patērētājiem pirms attiecīgā līguma noslēgšanas un vērtējot tā noteikumus nav iespējams nošķirt tos, kas ir attiecināmi uz pieteicējas tiesiskajām attiecībām tieši ar patērētājiem.

Lietā konstatētie faktiskie apstākļi liecina par to, ka daudzos gadījumos pieteicējai ne līguma noslēgšanas brīdī, ne uzliekot automašīnu riteņu bloķētājus, nav iespējams noskaidrot to, vai attiecīgo autostāvvietu izmanto patērētājs vai persona, kura par tādu nav uzskatāma. Pieteicējas iespējas noskaidrot to, vai attiecīgā persona ir patērētājs, būtiski apgrūtinā vai izslēdz tādi apstākļi, kā, piemēram, komerciālā transporta izmantošana darbinieku personiskajām vajadzībām, automašīnas nodošana lietojumā citām personām, pamatojoties uz automašīnas īres līgumu vai citādā veidā. ņemot vērā privāttiesisko darījumu principus, autostāvvietas līguma noteikumi var būt saistoši tikai līguma pusēm, proti, pieteicējai un personai, kura attiecīgo automašīnu ir novietojuši tā apsaimniekotajā autostāvvietā.

Tā kā pieteicējai nav iespējams konstatēt katras konkrētās personas atbilstību patērētāja definīcijai, kā arī tā nav veikusi pasākumus, kas patērētājiem dotu iespēju skaidri nošķirt to tiesiskajām attiecībām piemērojamos līguma noteikumus, pieteicējas īstenotā komercprakse nepārprotami ir vērst uz patērētājiem un būtiski negatīvi ietekmē vai var būtiski negatīvi ietekmēt patērētāju ekonomiskās intereses.

Motīvu daļa

[7] Pieteicēja apelācijas sūdzībā izteikusi lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā, jo atšķiroties lietas dalībnieku viedoklis par tiesību normu piemērošanu un jēdziena "vidusmēra patērētājs" saturu.

Sagatavojot lietu izskatīšanai, Administratīvās apgabaltiesas tiesnese lietas dalībniekiem norādīja, ka pieteicējas pamatojums nav pietiekošs, lai lietā noteiktu mutvārdu procesu, un lietā ir pietiekoši materiāli lietas izskatīšanai rakstveida procesā (*lietas 214.lapa*). Papildu pamatojums lietā nav iesniegts.

Līdz ar to saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 245. un 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

[8] Novērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams, līdz ar to apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas [4] atreferētajam pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

[10] Par apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda, ka tie nav pamatoti un tos jau ir vērtējusi pirmās instances tiesa.

Tā kā pieteicēja nenovērsa [1.1] minēto apņemšanos, PTAC pamatoti pieņēma Lēmumu.

Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējai, ka Lēmumā un pirmās instances tiesas spriedumā ir nepareizi tulkotas un piemērotas tiesību normas. Pieteicējas apelācijas sūdzības argumenti ir balstīti uz nepareizu tiesību normu tulkojumu patērētāju tiesību un negodīgas komercprakses aizlieguma jomā, savukārt pirmās instances tiesa ir norādījusi pareizu motivāciju, kurai apgabaltiesa pievienojās.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa
nosprieda:

Noraidīt SIA „Europark Latvia” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2014.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.6-pk atcelšanu.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente
Tiesneses

L.Vīnkalna
K.Krastiņa
A.Zariņa